

Exedræ Ecclesiasticæ Sive Concionvm Moralium ... t. ...

In Dominicis totius anni

Schrötter, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1688

XXXIV. In Domin. V. Post. Pentecost, Qui irascitur fratri suo reus erit
judicio. Matth, 5. Arg. Canis servire doctus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56320](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56320)

examine, ad mensam Angelicam citra famem, & æstimationem; ad verbum dei audiendum sine animo discendi, aut corrigendi vitam vestram acceleritis, Ideo *Comedistis multum &c.*

Id ne deinceps eveniat imitemur S. Petrum, & in Verbo Domini laxemus retia nostra. Laxemus inquam in verbo Activo gratiæ divinæ cooperando: In Verbo Passivo opera nostra meritis Christi ac sacratissimæ passioni ipsius conjungendo. In Verbo Neutro, non faciendo vel minimum, quod eidem non consecremus. Exequamur divinissimi Pneumatis mandatum ore Pauli evulgatum: *Omne quodcumque facitis in ver-*

bo, & in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo, & Patri per ipsum. Et, rursum: Sive manducatis sive bibitis sive aliud quid facitis, omnia in gloria Dei facite. Omnia, omnia. Sive edendum, sive potandum, sive aliud quidpiam patrandum, omnia fiant ut Deus honorificetur, nullus hominum lædatur. Prima vox, prima cogitatio, primus affectus divinam resonet laudem, ignitam ad sidera dirigat sagittam. Id si fecerimus copiosissimum meritorum piscatum polliceri poterimus, quem nobis largiatur, in cuius Verbo suam Petrus fortunatissimè laxavit lassam. Fiat.

CONCIO XXXIV.

IN DOMINICAM V. POST PENT

Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Matth. 5.

ARGUMENTVM.

Canis servire doctus.

*Canis servit
vicia &
invidia*

ITI animalium quodvis ad obsequium hominis conditum sit, inter alia tamen canis fidelissimus, obsequentissimusque invenitur. Cætera multo labore, ac studio curantur, & ad servitia, usumque domesticum imbuuntur; ac canis à

natura ipsa in eum finem effectus experientia teste esse comprobatur. Quis enim famulorum amantior Domini sui? Quis comitum fidelior? Quis custodum incorruptior? Quis excubitorum illo vigilantior? Arcet extraneos, domesticos tuetur, sequitur vivos, sepultos vix deserit, pulsatus verberibus blanditur; vulneratus, & cæsus ad unum popisma, aut verbulum

bulum mīcius, omnium immemor injuriarum revertitur.

Quod canis est inter animalia, id inter affectus hominis Doctore D. Chrylostomo, est iracundia. *Canis impudens est, ait, ira, sed legem audire discat. si fuerit canis in grege serox, ut non obediat jubenti pastori, nec ejus vocem audiat omnia perditā sunt, sed si te audire didicit, alecanem, utilis est contra lupos, & pyratas.* Ad eundem modum bilis si subserviat, & obsecundet rationi omnia salva nobis, & integra persistunt; at si efferetur, & catenam detrectet, cuncta manent periculis, moribus, vulneribus obnoxia. Ut itaque ex hoc cane fructum capiamus, servire eum nostris commodis edoceamus.

Partitio.

II. S. Bernardus tractans de hoc cane triplicē docet ex eo fructum nos reportare posse. Verba illius sunt: *Ira tripliciter nobis servire, & utilis esse potest. Servire nobis, servire proximo, & servire DEO. Servit nobis cū mortificatur, servit proximo dum, amulatur, servit Deo dum zelatur.*

§ I.

Iracūdia nobis deservit mortificata.

III. Prima servitus hujus canis est domestica, *Servit, inquit nobis dum mortificatur; ne nimirum profiliat in furorē.*

Lepidus Dominorum, seu potius famulorum malē feriatorum lusus est, qui cum cane domestico latrabili instituitur. Dicitur illi canis est mortuus, & illico resupinatur, claudit oculos extendit pedes, perinde ac si mortuus esset. Vellicatur interea per aures & jacet immotus; fodicantur in oculis, quasi à pica, nec se movet; vexatur tanquam à crabronibus in naso,

& latet; trahitur in cauda tanquam à vulture, nec se proripit; ceditque hic lusus in commendationem, & amorem illius ampliorem.

Nec caniculo nostro innato, iracundia dico, desunt crabrones, picae, vultures, qui illum concitent. Sæpe sapius venit frater delitigantium, & convitiis ad velitationem jurgiorum laceffit; non infrequenter soror alia subsimilis illi Moysis cum uxore ejusdem altercantis nos calumniis impetit, hisque aut similibus convitiis infestat: Tu Æthiopiissa, tu Furta, tu Titio Erebi, tu probrum ac dedecus nostrum. Identidem advolant alii, atque alii vultures, picae, crabrones, suosque figunt aculeos. In his omnibus, si nos perinde ac emortuos præstiterimus, serviet id nobis ad amorem, gloriam, plausum, ac triumphum apud homines, cœlitesque evincendum.

IV. Edico primò, deserviet nobis si mortificetur ad amorem conciliandum. Grata enim est omnibus bonitas, eaque si morum mansuetudine, & affabilitate sermonis stiperetur, modestaque adjungatur gratia, incredibile est, quantum amoris exaggeret imperium. Gratus est omnibus vir literatus, politus, sanctus; at si comi-

Mansuetudo proxeneta amoris

Eccl. 26. 19

Ira cani collata D. Chrystost. h. 30. ad Rom. Ant.

Ira utilis S. Bern. in suppl.

Ira mortificanda

*Eccl. 3. 19.
Iansen. h. l.*

lenocialis insuper cohonestaverit. Unde Ecclesiasticus idem sermone eam commendans ait: *Fili in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligeris.* Id est, ut Jansenius exponit: Propter mansuetudinem amplius amaberis, quam ob gloriam quampiam, splendorem mundanum, dotes naturales. Etsi enim dotes aliae, dignitas, excellentia ad amorem alluciat, multò tamen insignius id praestat mansuetudo, animique lenitas. Quemadmodum enim detestamur in ore spumas, in oculis minas, ferreas in animis manus: ita deperimus leni animo natos, mitisque moribus. Quemadmodum efferati exasperata nube supercilii non nisi Furias Eryniesque demerentur: ita comitatis blandimentis Gratiae; Charitesque conciliantur.

*Mansueti
vere fortes
& gloriosi*

V. Ajo iterum: Servit canis iracundiae mortificatus ad virtutis, ac gloriae incrementum. Etsi enim laudabilis ac inclitus fit, qui pollet viribus; qui diripit, ac in potestatem redigit urbes; qui trophaea figit, & praesidiis obsidet regna, attamen, Sapiente contestante, longè gloriosior est, qui animum injuriis laesitum continet, ne temere moveatur, aut mitigat commotam. Nec ille magnanimus proclamandus, cui micant è casside fulgura, cui tonant è dextera fulmina, ex cujus oculis sagittae evibrantur; sed cui serenum ridet ab aurea quiete pectus, cui moderatio in fronte lucet, quem nec ira, nec trepidus timor inquietat; nec ulla mentis seditio movet. *Melior est vir patienti viro forti, & qui dominator animo suo*

Prov. 16.

expugnatore urbium. Regibus imperat hic regulus, & ipsis orbis. Imperatoribus palmam praeripit hic stoicus. Si as, aut ferrum existimatur vir robustus, ac validus viribus; argentum, & aurum reputandus tollerans, & perpestitius. Vel si aurum, & argentum ponderat opinione vulgi miles Centaurcius; profectò Adamantes, & Onychinos heros aequanimis. *Melior est patiens viro forti &c.* Concinit Lyricus: *Latius regnes avidum domando Spiritum, quam si Lybiam remotis Gadiibus jungas; Cuiusque Pænus serviat tibi.*

*Horat. J. 2.
od.*

VI. Deservit nobis ira dum mortificatur ad victoriam, ac triumphum. Quando nimirum exciti jurgiorum, ac convitiatorum classico ab adversariis nostris sola mansuetudine loricamur, nec bellamus, nec balamus quidem. Etenim eo ipso alterutrum citra dubium consequimur, ut vel inimicum mansuetudinis nostrae exemplo in mitiorem resingamus, aut per despectum acrius in illum vindicemus. Nec quicquam enim intolerabilius accidere illi potest, quam nos gerere animimum omnibus contumeliis altiorum. Estque hæc victoria victoriarum gloriosissima, quæ sine ferro & sanguine, solo mansuetudinis velere obtinetur.

*Mansuetudo
victrix*

VII. Nostis, quia legistis & audistis, Assertorem nostrum tum Leonem, tum Agnum deprædicatum, & vicisse

vicisse tum Agni, tum Leonis indutum exuvis. At quæso quonam in certamine gloriosius triumphavit? ubinam plures aut hostes prostravit, aut spolia legit? Sanè in Agni vellere. Nam cum Leonis imaginem prætulit, vicit ille quidem, sed quem oppresserit hostem, laet. *Vicit Leo ex tribu Iuda.*

Apoc. 5. 5.

Ioan. 1. 29.

Isa. 36. 1. 7.

Psal. 17. 14.

Verū cum more Agni, & quidē emortui decertavit, vicit zabulum ipsum, & peccatum. *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Ideo victor, (satur de eo S. Augustinus,) quia victima. Emitte Agnum Domine dominatorem terræ.* Quia nimirum coram tondente se non aperuit os suū, ideo intonuit de cælo Dominus, & Altissimus dedit vocem suam.

Psal. 44. 17.

VIII. Nostis itidem prænuntiatum esse Apostolis orbis terrarum imperium. *Constitues eos Principes super omnem terram.* Perarduum profectò opus pilcatores mundo præesse, & clavum tenere imperii. Si armorum itidē genus nosse intenditis, quo subjegerunt, scitote non alio, quam mansuetudine Agni. *Ecce ego Mitto vos sicut oves in medio luporum.* Imbelles, inermes, rudes, armatiduntaxat ovina comitate, mundi domitores edomuere.

Matth. 10. 16.

IX. Nostis gloriosissima nonnquam Israelitas contra Philistym victoria potitos. *Intonuit Dominus fragore magno in die illa supra Philistiim, & exterruit eos, & cæsi sunt à filiis Israel.* Quæso vos quibusnam iterum machinis, aut cælum in suas partes, aut hostes in terram protraxere? audite: *Tulit autem Samuel Agnum lactentem unum, & obtulit illum holocaustum integrum Domino.* Stupeo hic ego Samuelem tam parçè Domino ante conflictum

1. Reg. 7. 9.

Ibid.

litantem. Cur enim non Leonem immolat? An quia emundus ex lege. Cur non Taurum, qui hostium internecionem suis & cornibus, & mugitibus præfigeret? Quid Agnello cum cædibus? Nimirum edocere, nos voluit Samuel Ecclesiam suam de hostibus suis cedendo, non cædendo, balando, non bellando triumphare. Non ita rugitus hostes terret, ac mansuetudo. Balatu hostes & excivit, & excidit, vel tanquam conitru in fugam vertit. Nempe ubivis triumphat Agnus, vel instar Agni canis emortuus, & ad genium Agni recusus.

X. Videamus id ipsum, tanquam in amphitheatro orbis, nobis in uno, alterove propositum.

Davidis mansuetudo

Et quidem hic princeps jure dignitatis, ac prærogativæ locus debetur Davidi subinde regi decantatissimo. Superi quos ille adversarios, quos calumniatores, quos vitæ capitalissimos hostes non est perpessus? Aulicorum turba, perinde ac erabrones ipsum aculeis pungebant, & regi identidem insurrabant: Usquequo pateris Domine mi Rex filium Jesse superstitem, qui non nisi sibi regnum, tibi que necem meditatur. Unde ipse: *Circumde derunt me sicut apes.* Græcus legit, *Circumdederunt me sicut erabrones.* Chaldaeus, *Circumdederunt me vespa,* mordentes, pungentes, detrahentes. Alii ex Satrapis tanquam aves altius evolantes suo itidem rostro vellicabant crocitantem: Rex Serenissime viperam nutris in sinu, hominem perduellem confederatumque principibus externis, ad latus tuum sustines, si vitam tuam amas, si posteritati consulis, tibi

Psal. 22. 7.

prospice, & ad eum profligandum assurge. De his enuntiavit Ecclesiasticus: *In cogitatione tua regi ne detrahas, & in secreto cubili tuo, ne maledixeris diviti; quia & aves cœli portabunt vocem tuam, & qui habent pennas annuntiabunt sententiam.* q. d. Cave ne summatibus detrahas, quoniam aulici ipsorum perquam Coryceæ aves sunt; quæ convitiâ tuâ ingenti cum auxilii deferent. Rex ipse jam ut Vulpes, jam ut Leo infestabat. Ut vulpes quando perfide, & nequiter sese illi conciliaverat; incautum, & improvisum in vasutus pestilentius. Ut Leo cum populum universum, quasi ære Campano, contra illum evocaverat, quatenus quoquo modo comprehensum, vivum ad se, mortuumque deducerent.

In his omnibus quaeso vos, obtestorque qualem se exhibuit crabronibus, qualem corvis & picis insultantibus? Audite; Semper silui, tacui, patiens fui, loquitur ipse. Qualem Regi vulpi, ac Leoni ferocissimo? Cum ipsum divina disporione in manu sua habuisset, incolumemque dimisisset, id unum retro exululavit: *Quem persequeris ex Israel, quem persequeris Canem mortuum.* Cur audis verba impiorum dicentium *David quaerit malum adversum te.* Scito me tam parum tibi obfuturum, ac canem mortuum. Canis mortuus non latrat amplius, nec ego unquam vel verbulo tibi, tuisque injurius existam. Ut jure merito de eo interpretans hæc verba D. Gregorius affirmaverit: *Vere canis mortuus erat, qui non latrabat, non rodebat, qui non mordebat, sed in spelunca quasi mortuus delitescibat; perinde ac si illi dictum fuisset mortuus est canis,*

ita tacuit, ita detrahentes nec allatrabat nec convitiabatur.

Quantam vero inde laudem ac gloriam retulerit nec tenuitas ingenii mei, nec linguæ facundia, nec latera sunt effereudo. Edicat loco mei ore suo vere aureo Chrysostomus, extollat ille efferratque pro merito: *Egressus, ait, post Saullem magis exultavit, quam cum Goliath dejecisset, & ejus caput amputasset. Siquidem hæc illa magnificentior erat victoria, hæc præda illustrior, hoc trophæum gloriosius. Illic funda, & lapide, & ense habebat opus, hic vero prudentia & ratione cuncta peracta sunt, & sine armis contigit victoria, incruentumque trophæum erectum est. Itaque rediit non barbari illius caput gestans; sed animi motionem mortificatam, & iram eneravatam; spoliaque hæc non reposuit Hierosolymis, sed in cœlo. Rediit non Saulis diademate redimitus, sed justitiæ corona insignitus, Rediit non paludamento regio circumdatus, sed humanitate amictus. Rediit ex spelunca ea cum gloria, quanta nunquam tres illi pueri ex camino ignis ardentis. Quem admodum enim illos non adiisset flammâ ignis deforis eos allambentis; ita nec hic incendio deflagavit iræ in præcordiis suscitata, & a conspectu inimici, militumque suorum adhortatione tanquam auræ flabellis animata. Inde factum, ut jam non choris mulierum, ac virginum, sed angelicis cœtibus concinnantibus ascenderet gloriosissimus triumphator, Inde factum ut ipse hostis tantæ virtuti applauderet, & tanquam ex Tripode illi sceptrum vaticinaretur: *Nunc scio quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu tua reg-**

Chrysost.
hom. 2. ad
Saul & Da-
vid

David canis mortuus

D. Greg. h. l.

1. Reg. 24. v.
21.

num Israel. Inde factum, ut illustriorem multo de adversario referret palmam, quam si è vestigio trucidasset illum. Ita nimirum illi deservivit ira mortificata, ita emortuum sese canem effinxisse juvat.

Eremita
cujusdam
patientia

Forer Vita
Christi p. 4.

Patientia
Exemplum
singulare

XI. Nec minus, celebris est patientia Eremiticæ cujusdam, à P. Forero in Vita Christi D. relati, & in tantum mansueti, ac pacati, ut nunquam quantumvis gravissimis laceffitus injuriis, urgentibusque pressus incommodis visus sit ulla perturbatione commoveri. Innotuit id cuidam ex illis, qui non tantopere militant cōtra extraneos, quam domesticos, qui non tam in arena, quàm de crumena disceptant; qui ut in alios insurgunt corpore, ita in animo succumbunt vitis. Hic periclitaturus haustam de præfato Tistasto famam, ultro hominem accessit, & pudentis eum è gurgustio suo evocavit convitiis. Ad quæ quum ille laxo similior persisteret, & amice hospitem salute donaret; caniculus, quem unum in deliciis habuit vitio sibi agnato tanquam hostem allatrare capit. At miles illico eundem stricto gladio transverberatum calce contrivit. Hic jam rebatur sudum hoc cælum in nubes coiturum. At Anachoreta salva serenitate hominem deprecari, ne excandesceret, naturæ id vitium in cane fuisse non malitiæ. Miles sentiens hac ratione se incudem tundere, aut canem mortuum laceffere, ad hortum sese viri convertit, in eoque omnia susque deque vertit, olera partim gladio diffidit, partim pedibus proculcat, abusta minora radicitus evellit, grandioribus aut verticem in-

fringit, aut brachia detruncat. Hæc inter respicit Tistastum, qui ubi furioso animitus compassus esset, tandem ne silentio gravius exasperaret, ait: O Domine mea culpa, si ego non plantassem, non haberes occasionem irascendi. Victum quis jam credidisset furorem tanta viri mansuetudine; at ille ne quid intentatum relinqueret tugurium invadit, tecto spoliat, & quidquid obvium diruit. An non vel in hoc scelere latratum præstolari poterat plusquam molossæum? At ille velut canis mortuus obrucuit, id unum efflagitans, ut post tantos labores panem sumere, viresque refocillare haud gravaretur; & tum si videretur pergeret in residuo demoliendo. Quid hic miles? Obstupuit virtutem Anachoretæ, & in se reversus scelusque suum deprecatus, ejusdem factus est alumnus. Tantum profuit hic canis mortuus famæ, tantum virtuti Cænobitæ, tantum conversioni militis efferati. *Servit dum mortificatur.*

XII. Verum hac tempestate perquam singularis hæc virtus, & Cygno rarior atro. Insilit hic canis in ipsos Dominos, eosque perinde ac Actæonem dilaniat. Invenire est bene multos, qui vix verbulo perstricti scintillant in oculis, flagrant in genis, fulgurant in vultu, ore minas, manu cædes impotenti eructant furore. Invenire est, quos umbratiles turbant suspiciones, nec minus quam color rubicundus Taurum incitat, aut urfos mappaproditat, aut

*Ira rabies
describitur*

Leones tedæ, gallique cantus percellat, efferantur. Hic mille fora strunt, in quibus & Chymeras vident, & Hypocentauros aliaque figmenta arbitrantur. Invenire quibus nihil eorum, quæ domi sunt, vel quæ dicuntur sint ad gustum, nihil satis ad arbitrium eorum compositum; mensa videtur strata negligentius, cibi inspidi, pocula non nitida, displicet risus, vox tonitru reputatur. Quin & inanimis quoque rebus indignantur, ventos appellant furiosos, ac phreneticos cælum immitte horologium sideratum, vel quod præcipiet paululum, aut tardet. Invenire, qui toti jacent in fermento, & quasi aut sulphure se abluissent toti crepant, vel quasi è Timonis Misanthropi schola prodissent, non nisi baculos, cultros, lapides circumspiciunt.

Credidit Plato si vultus, atque oris deformitatem in speculo considerarent fore omnino; ut viso tam enormi monstro mores, vitamque corrigerent. Ego dico, si vultus efferati viri, aut mulieris in aere spectandus proponeretur, rustici cuncti æris campani pulsu quasi horrendam tempestatem, aut grande malum propulsaturi ad Ecclesiam properarent. Hoc certe non est servire; sed dominari in eos canem; nec jam laudem, gloriam, commendationem meretur; sed summam ignominiam, ac dedecus accersit. Servit nobis eum mortificatur, & amore Crucifixi omnino jugulatur.

§ II.

Ira servit proximo.

XIII. Sed nunquid nostris dumtaxat visibus deservit? Absit. *Servit proximo dum amulatur. Falluntur*, ait D. Gre-

gorius Magnus, qui putant justam & honestam iracundiam tantum concedi hominibus in se ipsos, non autem in alios. Irra prodest proximo, S. Greg. l. 5. mor. c. 30. Hallucinantur veteris Philosophiæ professores, & virtutis buccinatores stoici propugnantes nullum genus iræ cadere in sapientem, in cuius animo perpetuam quandam molatiam, absque ulla fluctuum agitatione esse volebant. Exerrant alii Originistæ qui quandam apathiam, seu impassibilitatem introducere sunt conati, ne fortè pectus boni viri, ut sacrum domicilium, in quo DEUS resideret, strepitu, furoreque completeretur. Falluntur hi, aliique teste præfato Authore, siquidem imprimis mutæ charitati contraveniunt. Hæc enim uti non minus alieno bono quam suo lætatur, ita non suis dumtaxat, sed alienis succedet delictis, ut ad meliorem eos frugem reducat. Hæc quemadmodum virtutem propriam exacuit, ita etiam alienam. Tolle cotem hanc nec in cæpo, & acie ullum fortem, nec in præliis ducem palma, & triumphis dignum! nec levetum in politia magistratum; nec in foro, curiaque bonum, probatumque oratorem comperies. Si ira non fuerit, loquitur Os aureum, nec doctrina proficit, neque iudicata stant, neque crimina compefcuntur. S. Chrysof. h. 11. in Matt. Psal. l. 4. v. 6.

XIV. Hanc virtutem creditur commendasse Psaltes serenissimus, quando cecinit: *Irasimini & nolite peccare.* Idem enim est ex sententia multorum Interpretum, ac *Irasimini ne peccatis.* Lentitudo enim deputatur noxæ, cum Dei honor, virtus, & commune bonum à nobis expostulat, quatenus justam iram concipiamus. Neque enim justus

justus esse perseverat, qui cū viderit delinquētes, non incitatur ad coercendū. Necessē est enim iusto, ac bono displicere, quæ prava sunt, & cui malum displicet moveri, cū id fieri videt. Ipse enim peccati aspectus indignus est, & bilē concitat. Qui autem non movetur omnino, aut probat delicta, quod est iniquissimum, aut molestiam castigandi refugit; quam sedatus animus, & quieta mens aspernatur, & renuit; nisi stimulus iracundiæ incitaverit, inflammaveritque. Qui autem intempestiva lenitate sapius quam par est indulget, is plane audaciam nutrit ad majora facinora, & sibi ipsi æternam molestiarum materiam coacervat.

Letitur nimia in superioribus officiis

Quo in genere imprimis rei sunt: & ab officii sui munere deflectunt, qui curam aliorum gerunt, alios gubernant, proximumque ad meliorem frugem promovere obstringuntur. Hi enim si forte inertia, aut nimia animi timiditate, & mollitie, aliena vitia dissimulant, nec iusto animi motu insequuntur; quo sanare eadem potuissent; iisdem sese flagitiis obnoxios reddunt; peccantque non irascendo. Et peccatum quidem non unum est, ac simplex, sed varium, & complexum; si ex illa dissimulatione increseat audacia, & janua ad peccata insequentia aperiatur.

Achab penitus ob conviciam

3 Reg. 20. v. 42.

XV. Eam ob rem ore Prophetæ reprehendit Dominus Achabum Regem, quod Benadat homini impuro, scelerato, ac blasphemo intempestiva mansuetudine pepercisset: *Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima ejus, & populus tuus pro populo ejus. Dissimulare e-*

nim & connivere, aut æquo ferre animo, quod puniendum est, non est virtus hominis mitis, ac mansueti; sed vecordis, ac dissoluti animi scelus. *Quia dimisisti &c.* Eapropter pœnam, quam irrogare debueras ipse lues, cujus enim in te transduxisti delictum non puniendo, necesse est, ut portes mea stante Iustitia pœnam in vindicando.

XVI. Eam ob rem plexus est Heli, vir a loqui pietate, & multis virtutibus illustris; eo quod vel teneritudine amoris, vel ætatis vitio ignoraret filii succensore, ad quævis flagitia, ac sacrilegia discinctis. Etsi enim lenioribus verbis ad honesta officia liberos suos cohortaretur, cuperetque esse quam optimos; Deum nihilominus iratum sibi sensit, & ejus ponderosa manu iectus, supremum vitæ diem funesta morte imperato obiit. Et ne aliunde casum illum sibi accersivisse putaretur, ex eadem cathedra, in qua erudire filios debuerat, decidit, cervicemque comminuit. Neq; enim lenem medicinam adhibere oportuit, ubi Gangræna vitiorum intima pervaserat, nec popylmate curandum, ac fascia byssina involvendum, quod ferro, & sulphure expiandum fuerat.

Heli punitus ob enormitatem

1. Reg. 4.

Eandem ob rem plurimi alii prepositi, ac parentes Nemesis sibi advocant; quod suo desint officio, quod Heli æmulentur; & verborum lenocinio corrigere nitantur, quod verborum acrimonia emendandum fuerat; quod ipsemet stupeant, frigidumque lentorem patiantur.

XVII. Hæc tamen omnia intellecta velim de ira moderata, quam divina leges, quam ratio, & considerati animi

Iranonis preceptis

animi

nimi prudentia definiunt. Cavendum enim imprimis est, ne clam prorumpens furor mentis oculos, perinde ac Polyphemo poerico effodiat. Non sit similis canibus illis, qui priusquam attenderint, utrum sit amicus nec ne, qui fores pullaverit, aut strepitum ediderit, latrant; ut imperio rationis non audito, ad poenas repetendas omni impetu feratur, & Manliana exerceat imperia.

Eccl. 7. 10

Præceptum hoc Salomonis divina mente fultum, & ad perennem hominum memoriam literis consignatum. *Non sis velox ad irascendum.* Ne sis instat fistulæ anææ pulvere pyrio gravidæ, cui meritò lemma appingatur: *Si tangar*: nimirum strages, ac cædes enitar. Si enim vel scientillam concipiat, acutum tonitrum, ac incendium, stragem, & necem progenerat. *Non sis velox ad irascendum.* Agri est ad suspicionem etiam tactus condolere, atque exululare; & agrotantis animi indicium, minis exacerbari, ac indignatione exardescere. *Ne sis velox ad irascendum.* Catena rationis, ac virtutis molossam tuam strictum coerce, ne animum tuum de placido mansuetudinis gradu proturbet; & in innoxios, aut ultra, quam par est, defravat.

Li v. dec. 1.

XVIII. Hoc præceptum illustraturi Sapientes docuerunt sic aditum præcludendum iracundiæ, ut ipsa mora, & difficultate admittendi vis illius remitteret, impetusque infringeretur. Eapropter Veteres Romani lumina prudentiæ, & moderatissimæ humanitatis viri virgas, & secures Magistratui præferri solitas, circumligatas esse voluere, quatenus interposita illa mora, & tarditate solvendi, victor animus insinuantem sese, atque erumpentem indignationem coergeret, ni-

hilque ab iis committeretur, quod æquitati; ac mäsuetudini contraveniret.

XIX. Id ipsum opinor præ oculis habuit Athenodorus vir sapientissimus, qui Augusto Imperatori id consilii dedit; ne quicquam iratus diceret, aut aggrederetur, quin prius Alphabetum græcum integrum percurrisset recitando; ut hac ratione iracundiæ impetus ipso suo in ortu, magni animi prudentia, opprimeretur.

Et hic perpendere lubet Aphorismum D. Chrysofomi: *Si ut audire discit ale canem.* Jucundum id, ac perutili venatori, si canem inclamet cave, & non insequatur; *harab*, & non laniet feram, noli tangere, & obsecundet. Jucundum item Deo, & hominibus spectaculum si ira maneat sub potestate rationis, nec unquam excusso lupato in torvitatem duram, ac poenitentiam erumpat.

XX. Scribit Polybius ad Antiochum Epiphanem Alexandriam obsidione prementem, atque eo articulo patrocinio pupuli Romani gaudentem missum fuisse Legatum è Senatu cum imperio, ut recedere. Verum eo moras neccente, ac dubio quidnam faceret, Scipione, quem fors manu tenebat, Antiochum circumseripisse, dicendo: *Hic tibi deliberandum in hoc circo, an Romanorum hostis esse velis.* Non præteribis hanc lineam, donec id definias, atque decernas. Eapropter Antiochus territus illico mutata sententia recessit; & Urbi pristinam libertatem indulgit. At eundem modum unusquisque sese circumseribat, antequam furor immolet, sibi que inclamet: *Hic delibera, & cave ne Deum, ac proximum irrites, ne sine causa fulmine iracundiæ detones.*

XXI. Id expressè in hordierno Evangelio verat Dominus, cum dicit: *Qui irascitur fratri suo reus erit iudicio.* In Græco additum est *etiam* id est temerè, sine causa. Editum itaque Domini est. *Qui irascitur sine causa, sine ratione fratri suo reus erit iudicio.* Unde

Ira sit iusta

Unde infert citato loco, Os aureum: *Ergo qui cum causa irascitur, non erit reus. Iusta enim ira mater est disciplina. Atque ita non solum non peccant, qui cum causa irascuntur; sed è contrariis irati fuerint peccant.* Hæc ille, servit itaque canis hic ratione coercitus nobis, & proximo. Sed non minus Deo. Qua ratione?

§ III.

Ira famulatur Deo

Ira in zelo Deo famulatur. XXII. Subjungit tertium idem citatus Pater: *Servit deo dum zelatur*, quando nimirum ex motivo amoris divini, & promovendæ gloriæ ipsius quispiam exardescit. Cum enim amor in bonum dilectum feratur, si quis fortè obex occurrerit, connititur animus, atque obluatur adversus impedimentum, ut illud amoliat, & arceat. Nec probi subditi nota est, qui ad abstergendam Domino suo injuriam, quantum fas est, non assurgat; nec probi filii, qui parentis damna, ac contumelias non vindicat; nec bonorum conjugum, qui mutuam honorem, & decus ex zelo non procurant; nec amicorum quorumvis, qui invicem honorem suum non tueantur. Gloria enim principis redundat in subditos, & parentis in filios, & amici in amicum, & viri in uxorem. Nam ut oraculo enuntiat Salomon: *Gloria hominis ex honore patris sui, & dedecus filii pater sine honore.* Ita boni viri, & amanti Dei argumentum est, ipsius injuriam non intoleranter ferre.

Moyse zelus Num, 12, 3. XXIII. Incaluit hoc zelò Moyses, vir alioqui mitissimus supra omnes omnes homines, qui morabantur in terra. Quum enim de monte descendisset à consor-

tio sermonis Domini, in quo quadraginta diebus cum Deo familiariter egerat, videretque populum suum à Deo suo perfidè descivisse, ejusque loco vitulum aureum erexisse, hostias immolasse, divinos ei honores tribuisse; tanto divinæ gloriæ zelo incensus est, ut primò tabulas legis, divinò digito exaratas, in terram projectas confingeret, ratus indignissimum illum populum Deilegibus honestare, qui ipsum nequiter deseruisset; ratus quoque hoc publicum testimonium dandum indignissimi facinoris, quo divina majestas fuerat violata, quo modo solemne erat vestes in aliqua insigni Numini injuria lacerari. Deinde recens hoc idolum in flammis proturbatum, & turpiter deformatum, contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquam, & adoratoribus illius epotandum dedit. Tandem tria supra viginti reorum millia Levitico gladio trucidavit, atque ita dei zelo incitatus injuriam, à suo populo Numini irrogatam, quod antenus ultus est. Et tamen idcirco redargutus non est, sed novo fœdere cum adiutoribus suis Numini initiatus.

Elie Zelus XXIV. Fervebat hoc zelo impiis Elias Vates; qui populum suum ab idolorum cultu cum incassum ardentibus suis alloquiis revocare tentasset, cœlius trium annorum cum dimidio siccitatem obtinuit, quatenus hac ratione populum ad fidem sibi habendam disponeret. Huic subinde fraudes, & simulationes Prophetarum Baal patefecit, populumque ad eos profligandos incitavit, eoque piaculo propiatus est Dominus, & cœ-

dem quadringentorum sacrificolorum ex zelo factam sacrificii loco habuit.

XXV. Feruebat (ut alios mittam) hoc zelo gloriae dei S. Paulus, eumque cum alias, tum imprimis in Elymam magum, conantem Sergium Proconsulem auertere à fide, effudit. Nam cum Proconsul accersitis Apostolis desideraret audire verbum Dei, resisteretque illis magus, quærens illum auertere à fide, repletus Spiritu sancto Paulus, intuens in eum in hæc, verba divino flagrantia zelo prorupit: *O plene omni dolo, & omni fallacia fili diaboli, inimice omnis iustitiae, non desinis subvertere vias Domini rectas; & nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus.* O fallax Ulysses, & omnibus mancipate flagitiis, fili jam non Numinis, cujus esse deberes ob generationem; sed Orci per impietatem, ac imitationem. Perspecta tibi probè est via Domini, liquida lex Evangelica stringens suo complexu omnem aliam legem Mosaicam, divinam, & humanam; nec tamen desistis architectari regnum Sathanæ, eidemque hostias litare innumeras. Ecce jam imminet tibi Nemesis divina, & qui alios in mentis cæcitate, ac errorem seducere satagis, jam ipsemet cæcitate plecteris, ut vel ex tenebris ad lucem pervenias & resipiscas. *O plene omni dolo &c. Et confestim, Subdit textus, cecidit in eum caligo & tenebra, & circumiens quarebat cui manum daret:* Hæc pœna plurimum profuit Sergio, ut admirans super doctrina Domini, & prodigiis patris illico animum ad credendum adjiceret.

Talis affectus in cane hoc non tam mortificandus, quam nutriendus. Canis domesticus simulatè emortuus ubi inaudit lupus, proripit sese, latrat, aut etiam invadit, admordet, lacerat: æqua ratione, si audiatur Lupus quispiam in civitate, aut oppido quopiam, qui vel exemplo pravo, vel doctrina perversa noceat, arguendus est, & exagitandus. Si vos patres familias nacti estis famulum, aut famulam in momēta prope singula, aut divinis mysteriis perimprecationes injuriosos; aut cultū Dei nihil p̄fisi habētes; aut alios adsequiorē vivendi normam sollicitantes, nonne & vobis murmurandum, nonne latrandum est. Si vestri filii degenerant à legibus avitis, si blasphemant, si fas & æquum videant, non jam murmurandum sed fulminandum vobis est, non vulgaribus de nemore virgis, sed vel ferreis de clibano utendum est. *Servit Deo cum zelatur.*

XXVI. Sed & can i huic opus est instructione, ne nimirum privatis duceatur affectibus, ne impotenti motu, & citra scientiam feratur; ne odii aut crudelitatis pruritu agitetur. Non præferat zelus vester unquam in vexillis suis aut Ur̄um, aut Tygridem, aut belluam quamvis aliam, sed Agnum vultu Leonino formidandum. Nobile illud D. Leonis Pontificis auroama est: sic adhibenda est correptio, ut semper sit salva dilectio. Sic lucense iniquitati, ut semper consulete memineris humanitati. Nunquam zelus tuus inflammatur in altari, terminetur in sulphure. Non naturæ unquam inimicus, sed culpæ infensus sit animus;

hec

S Pauli zelo
lus

Act. 13. 6.
&c.

Ibid.

Zelus in
more procedat

S. Leo Ep. 84.

nec infectetur homines, sed vitia.

XXVII. Ingresso quadam festiva luce Synagogam Christo Domino, occurrit calu, aut ultro etiam homo habens manum aridam. Concurrere illi co Pahrifæi livore pleni invigilantes, num hac die sanaturus esset ægrum. Perspexit probe Dominus fibras præcordiorum intimas malevolentia Colchica imbutas, interrogavitq; eos liceretne sabbathis benefacere? an non? salvare animam, an perdere Ad quæ illi subtrivere. At ille: *Cum ira circumspiciens eos contristatus est super cæcitate cordis eorum.*

Videtur hoc loco Evangelista duos in Christo JESU manifestare contrarios affectus, nempe miserationem, & indignationem; iram, ac mansuetudinē; austeritatem, ac lenitatem. Sed quomodo hæc in unum pectus simul cadere potuere? Respondet Cardinalis Caietanus: *Duabus propositionibus usus est IESVS, ira contra vitium, condolentia ad homines; ut intelligas non iratum sapiendo, sed condolendo.* Ex quo pronum est intelligere, in quam diversa objecta præfatis affectibus collimaverit, Etenim cum aliud in homine sit natura, aliud vitium, ita Christus duo in peccatores spicula jecit, quando *circumspiciens cum ira contristatus est*, ut unum miserationis in naturam dirigeret, aliud justæ indignationis, ac zeli, in vitium detorqueret; *ira & zelo contra peccatum, condolentia ad homines usus.*

XXVIII. Celebrat præter alios Ravignus Cretensem Alconem sagittarium

tam peritum; ut cum Draco ejus filium invasisset, tanta arte direxerit sagittam, ut ea in vulnere serpentis deficeret, & ad filium non perveniret; simulque & illum perimeret, & hunc servaret incolumem.

Tantundem agendum nobis est inquit Mauritius Hilaretus, quoties proximum nostrum culpæ Draco spiris suis involutum tenet, ut quanta possumus dexteritate, in Draconem intorqueamus jaculum, proximo autem nihil offensionis inferamus; *In inimicis occide errorem, sed fove charitatem*, inquit ille. Qui hoc præstiterit, illi felicissimè suus cadet jactus, & non jam ementita apothecosi cumalcone pro filio vindicato donabitur; sed vero verius cum Elia zelatore gloriæ Dei supra æthera omnia evchetur.

In hunc modum si edomuerimus, atque instruxerimus, canem domesticum, nobisque agnatum, serviet nobis, serviet proximo, serviet ipsi Deo, Serviet nobis in laudem, victoriam ac gloriam; serviet proximo ad correptionem & emendationem; serviet Deo ad injurias ipsius ulciscendas, cultumque promovendum.

Id nobis elargiatur Agnus occisus ab origine mundi; id nobis impetret Virgo singularis inter omnes mitis.
Amen.

Hilaret ser
f. 6. post Cin.

Mar. 3. 5.

Cajet. h. l.

Ravif.

Alconis sagittarii deterrita